

НАРОДНА БАНКА СРБИЈЕ

**СЕКТОР ЗА НАДЗОР НАД
ОБАВЉАЊЕМ ДЕЛАТНОСТИ ОСИГУРАЊА**

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за 2013. годину

Садржај:

1. Увод.....	4
2. Активности Народне банке Србије у 2013. години.....	4
3. Тржиште осигурања	5
3.1. Општи показатељи.....	5
3.2. Учесници на тржишту	8
Друштва за осигурање	8
3.3. Структура портфеља осигурања.....	9
3.4. Билансна сума и билансна структура	11
Билансна сума	11
Структура активе	12
Структура пасиве	12
4. Показатељи пословања.....	14
4.1. Солвентност.....	14
4.2. Квалитет имовине	15
4.3. Покривеност техничких резерви прописаним облицима активе ..	16
4.4. Реосигурање	17
4.5. Профитабилност	18
4.6. Ликвидност	19
5. Закључак	19

Списак скраћеница и појмова

млн	милион
млрд	милијарда

1. Увод

Законском регулативом надзор над највећим делом финансијског сектора поверен је Народној банци Србије. У 2013. години овај сектор је обухватао следеће финансијске институције: 30 банака, 28 друштава за осигурање, 16 давалаца финансијског лизинга и 6 добровољних пензијских фондова.

2. Активности Народне банке Србије у 2013. години

Активности Народне банке Србије у 2013. години су биле усмерене у правцу одржавања стабилности сектора осигурања, обезбеђивања услова за развој сектора и развоја функције супервизије, а тиме и обезбеђења заштите осигураника, корисника осигурања и трећих оштећених лица.

У оквиру одржавања стабилности сектора осигурања у 2013. години извршене су непосредне контроле 6 друштава за осигурање, 1 посредника и 1 заступника у осигурању. Акценат контрола код друштава за осигурање био је на значајним активностима (осим код једног, код кога је контролисано спровођење мера надзора изречених решењем Народне банке Србије), а нарочито на активностима чији је нето ризик са стањем на дан 30.09.2012. године био изнад просека или висок. У такве активности спадају потраживања и трошкови спровођења осигурања у осигурању од аутоодговорности, које су биле предмет контроле код 5 друштава за осигурање.

У току 2013. године друштвима за осигурање су изречене корективне мере надзора у 3 случаја (2 по контролама из претходног периода), а контролисаном посреднику у осигурању је одузета дозвола за рад. Против 2 друштва за осигурање и одговорних лица у тим друштвима поднете су пријаве за привредни преступ.

Такође, предмет надзора у току 2013. године је било спровођење мера надзора наложених у 2012. години у 13 случајева (12 друштвима за осигурање и једном заступнику у осигурању), по контролама извршеним у 2011. и 2012. години.

Активности Народне банке Србије, усмерене на обезбеђивање услова за развој сектора осигурања, односиле су се на сачињавање измена Закона о осигурању, којима је продужен рок за раздвајање композитних друштава за осигурање, која обављају послове животног и послове неживотног осигурања до 31.12.2014. године. Такође, овим изменама извршена је либерализација послова реосигурања ризика осигурања од елементарних непогода, и то омогућавањем реосигурања целокупног наведеног ризика непосредно код страног друштва за реосигурање, у складу са обавезама Републике Србије које су предвиђене Законом о потврђивању Споразума о зајму (Пројекат осигурања ризика у случају

елементарних непогода за југоисточну Европу и Кавказ) између Републике Србије и Међународне банке за обнову и развој.

У циљу даљег унапређења регулативе и њеног усклађивања с правном тековином Европске уније из области услуга осигурања, у поступку израде је нов Нацрт Закона о осигурању, којим ће се транспоновати следеће одредбе *acquis-a*: слобода пружања услуга и слобода оснивања, повезана лица и квалификовано учешће, додатни надзор, управљање ризицима и систем интерне контроле, обавеза информисања осигураника, покриће и пласман техничких резерви, престанак дозволе за рад и „*fit&proper*“ критеријуми.

У оквиру развоја функције супервизије НБС је, у циљу јачања међусобне сарадње и координације супервизорских активности, учествовала на 4 супервизорска колеца, на којима је анализирано пословање 6 друштава за осигурање, у већинском страном власништву, која послују у Републици Србији, кроз размену информација са надлежним националним супервизорима.

У оквиру унапређења актуарске професије Народна банка Србије је у 2013. години одржала десет испита за стицање звања овлашћеног актуара у два испитна рока и издала 4 овлашћења за обаљање актуарских послова. Такође, организовани су и испити за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању. У прошлој години 581 лице је положило стручне испите за стицање звања овлашћеног посредника, односно заступника у осигурању.

3. Тржиште осигурања

3.1. Општи показатељи¹

У 2013. години дошло је до постепеног побољшања глобалне економске активности, уз процену да се у 2014. години може очекивати наставак раста. Након рецесије, у зони евра је у 2013. години забележен опоравак индикатора, уз присуство значајних разлика у економским перформансама између појединих земаља.

Рецесија у зони евра је снажно утицала на земље региона Централне и Источне Европе у којима је домаћа тражња и инвестициона активност углавном слаба од почетка светске финансијске кризе. Очекује се да ће побољшање екстерног окружења утицати и на повећање извоза региона Централне и Источне Европе, као и да се може очекивати заустављање смањења кредитне активности и повећање нивоа пословног поверења. Процењује се да ће се степен економског опоравка разликовати између земаља региона, при чему ће структурне реформе

---

¹ Извори: Swiss Re, Sigma No 3/2013 и Global insurance review 2013 and outlook 2014/15

за већину земаља бити одлучујући фактор у циљу подршке расту и одржавању догорочне фискалне равнотеже.

У 2012. години *укупна премија осигурања* у свету реално је повећана за 3,0%, при чему је раст у развијеним земљама био 2,3%, док су земље у развоју забележиле реалан раст укупне премије осигурања од 7,0%, а регион Централне и Источне Европе од 4,7%.

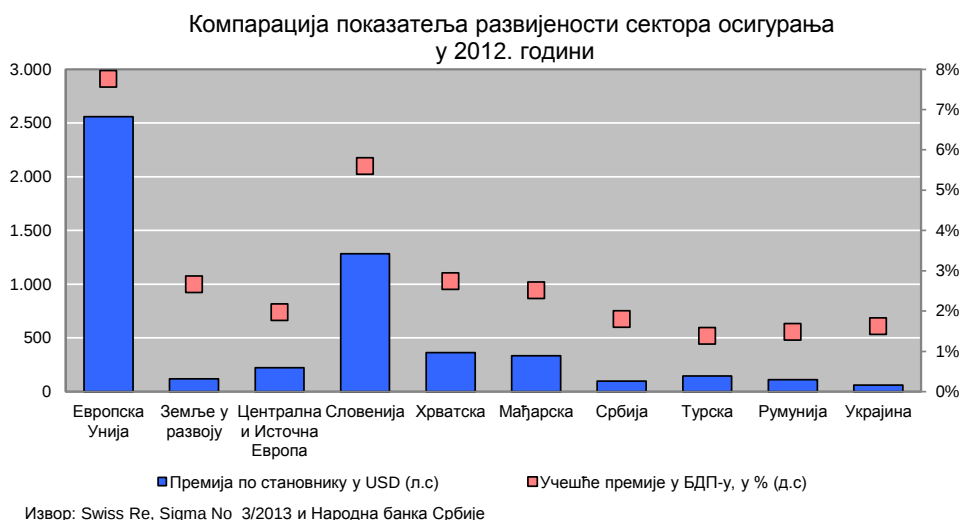
Премија животних осигурања у 2012. години забележила је на глобалном нивоу реалан раст од 3,2%, при чему је у развијеним земљама он износио 2,9%, у земљама у развоју 4,9%, а у региону Централне и Источне Европе 5,6%. У 2013. години процењен глобални раст премије животних осигурања је 2,9%, у развијеним земљама 2,3%, у земљама у развоју 6,2%, док у региону Централне и Источне Европе је процењен пад од 1,2%.

Реалан раст глобалне *премије неживотних осигурања* у 2012. години износио је 2,7%, при чему у развијеним земљама 1,5%, у земљама у развоју 9,2% и у региону Централне и Источне Европе 4,3%. У 2013. години процењен је наставак овог тренда тако да је реалан раст на светском нивоу 2,5%, у развијеним земљама 1,4%, у земљама у развоју 7,8%, а за регион Централне и Источне Европе око 1,0%.

Три државе са највећим учешћем у укупној премији оствареној на светском тржишту (САД, Јапан и Велика Британија) су у 2012. години покривале скоро половину тог тржишта (48,4%), док је Србија према оствареној премији на 81. месту у свету.

Сектор осигурања у Србији је и даље неразвијен и, по степену развијености, налази се знатно испод просека земаља чланица Европске уније. У прилог томе говоре показатељи развијености тржишта осигурања – однос укупне премије и бруто домаћег производа и укупна премија по становнику.

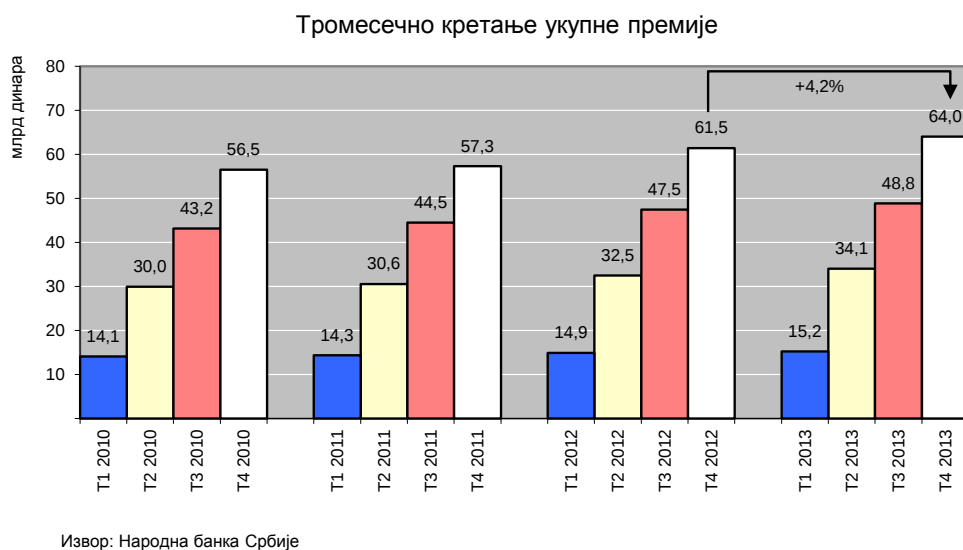
Према учешћу премије у бруто домаћем производу у 2012. години од 1,8% Србија је на 65. месту на свету, док овај показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи чак 7,8%. Међутим, у поређењу са са групом земаља у развоју са просеком од 2,7% и земљама Централне и Источне Европе чији је просек 2,0%, као и обзиром да се земље као што су Румунија и Турска налазе иза Србије, може се закључити да је Србија на задовољавајућој позицији.

Према премији по становнику у 2012. години од 99 USD или 75 евра Србија заузима 70. место у свету. Исти показатељ за 27 земаља чланица Европске уније износи 2.558 USD, за земље региона Централне и Источне Европе 223 USD, а за земље у развоју 120 USD. На првом месту у свету је Швајцарска са 7.565 USD, а следе Холандија и Данска, док Словенија са 1.283 USD и Хрватска са 362 USD заузимају 28. односно 48. место.

У 2013. години премија у процењеном БДП-у у Србији имала је учешће од 1,8%, док је премија по становнику износила 107 долара, или 78 евра.

Развој тржишта осигурања у Србији мерен растом премије показује задржавање благо позитивног тренда.

У укупном финансијском сектору (банке, осигурање, лизинг и добровољни пензијски фондови) осигурање по билансној суми, капиталу и броју запослених заузима друго место. У билансној суми финансијског сектора у 2013. години која је износила 3.081 млрд динара банке учествују са 92,4%, а друштва за осигурање са 4,8%.

Учешће у укупном финансијском сектору у %												
	Банке			Лизинг			Осигурање			ДПФ		
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013	2011	2012	2013
Билансна сума	92,4	92,6	92,4	2,8	2,3	2,2	4,4	4,5	4,8	0,4	0,5	0,6
Капитал	93,0	93,2	93,5	1,4	1,2	0,9	5,7	5,6	5,5			
Број запослених	71,0	70,3	69,0	1,2	1,1	1,1	27,4	28,3	29,5	0,4	0,4	0,3

Извор: Народна банка Србије

3.2. Учесници на тржишту

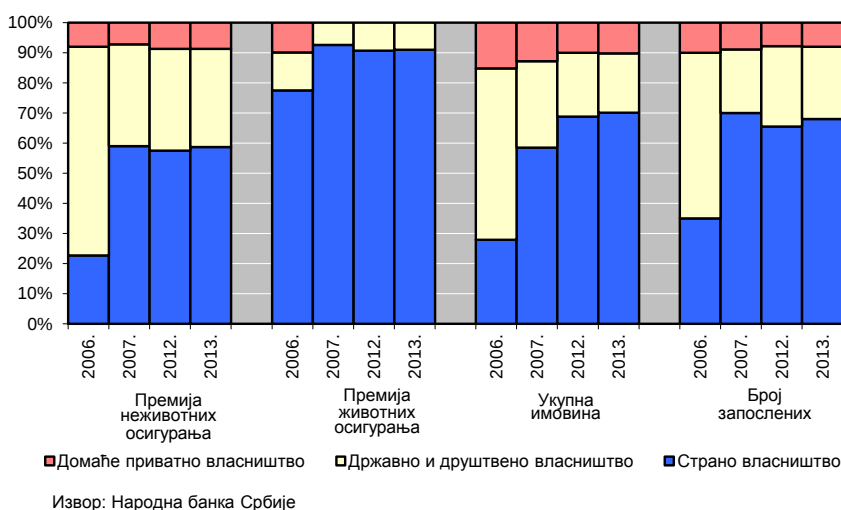
Друштва за осигурање

У 2013. години у Србији послује 28 друштава за осигурање и њихов број се није променио у односу на претходне две године. Искључиво пословима осигурања бави се 24 друштва, а само пословима реосигурања 4 друштва. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се 7 друштва, искључиво неживотним осигурањем 11 друштава, а и животним и неживотним осигурањем 6 друштава.

Посматрано према власничкој структури капитала од 28 друштва за осигурање у 2013. години 21 је у већинском страном власништву, док је 7 друштава у већинском домаћем власништву.

Успешним процесом приватизације у протеклом периоду, као и уласком на тржиште иностраних компанија добијањем *green field* лиценци (13 од 2005. године), друштва за осигурање у страном власништву у 2013. години бележе преовлађујуће учешће у: премији животних осигурања са 91,0%, премији неживотних осигурања са 58,8%, укупној имовини са 70,1%, као и у броју запослених са 68,0%.

Преглед података према власничкој структури

Остали учесници на тржишту

У продајној мрежи, поред друштава за осигурање, учествује и: 19 банака које су добиле сагласност за обављање послова заступања у осигурању, 87 правних лица (друштава за посредовање, за заступање и за пружање других услуга у осигурању), 112 заступника у осигурању (физичких лица-предузетника), док је овлашћење за обављање послова заступања у осигурању, односно овлашћење за обављање послова посредовања у осигурању добило 14.457 физичких лица.

3.3. Структура портфеља осигурања

У 2013. години друштва за осигурање су остварила укупну премију у висини од 64,0 млрд динара (559 млн евра или 770 млн USD)², што представља номинално и реално повећање од 4,2% и 2,0% респективно.

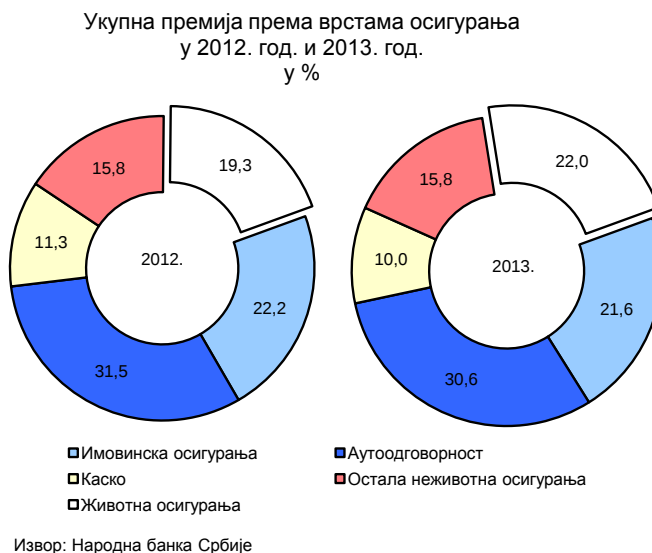
У структури премије у 2013. години учешће неживотних осигурања износило је 78,0%, док се учешће животних осигурања повећало са 19,3% у 2012. години на 22,0% у 2013. години, захваљујући оствареном порасту премије животних осигурања од 18,6% у односу на претходну годину.

У структури укупног портфеља само пет врста неживотних осигурања и то: осигурање од последица незгоде, осигурање моторних возила, осигурање

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 31. децембар 2013. године.

имовине од пожара и драгих опасности, остала осигурања имовине и осигурање од одговорности због употребе моторних возила, учествује са 68,6%.

Аутоодговорност, као обавезно осигурање, у 2013. години задржава водеће учешће у укупној премији са 30,6%, а затим следе имовинска осигурања са 21,6%.

Осигурање од аутоодговорности бележи раст премије од 1,2%, имовинска осигурања од 1,6% у односу на претходну годину, док осигурање моторних возила – каско наставља тренд пада како премије од 7,2%, тако и учешћа у укупној премији на 10,0%, што је мање од учешћа које је ово осигурање бележило у 2004. години.

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, приказано у наредној табели, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 2 друштва са преко 15% у укупној премији, другу 6 друштва са учешћем мањим од 15% и трећу 16 друштава са мање од 3%, указује на настављање тренда смањења концентрације портфеља. Концентрација на тржишту, мерена *Herfindahl Hirschman*-овим индексом, је умерена, бележећи вредност од 1.112³.

³ Вредности овог индекса испод 1.000 говоре у прилог да концентрација није присутна.

**Учешће друштава за осигурање у укупној премији
према реер групама ¹⁾**

Група		2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
I	Учешће у %	74,2	64,9	63,4	59,0	69,6	65,8	62,9	63,1	49,1	46,9
	Број друштава за осигурање	2	2	2	2	3	3	3	3	2	2
II	Учешће у %	11,8	21,5	21,6	22,1	19,0	23,2	24,7	25,4	35,5	38,7
	Број друштава за осигурање	3	4	3	2	4	5	5	5	5	6
III	Учешће у %	14,0	13,6	15,1	18,8	11,4	11,0	12,4	11,4	15,4	14,4
	Број друштава за осигурање	15	11	10	14	14	14	14	15	17	16

1) Без друштава која се баве пословима реосигурања.

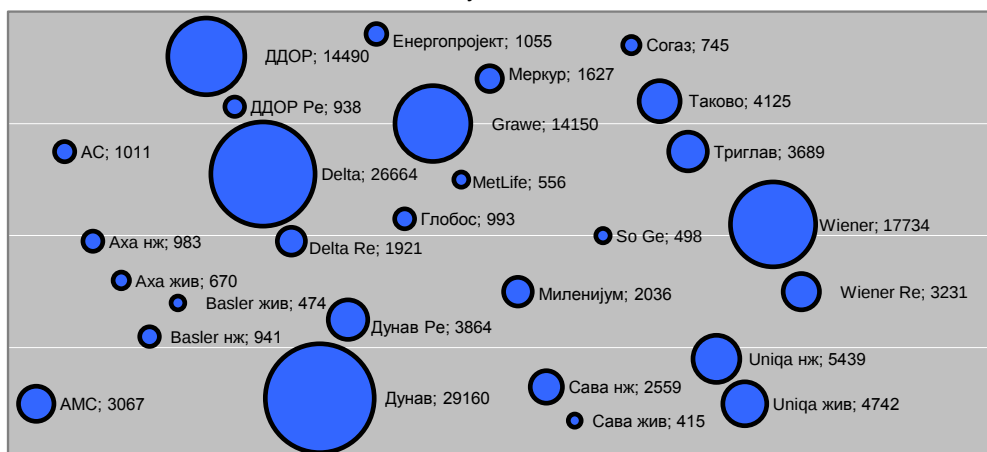
Извор: Народна банка Србије

Посматрано по наведеним групама у 2013. години, највећи део укупне премије неживотних осигурања од 50,2% припада првој групи ранжираних друштава, док највећи део укупне премије животних осигурања од 46,5% припада другој групи.

3.4. Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Обим пословања сектора осигурања, мерен билансном сумом друштава која су обављала послове осигурања и реосигурања, у поређењу са 2012. годином, повећан је у 2013. години за 5,2% и износи 147,8 млрд динара.

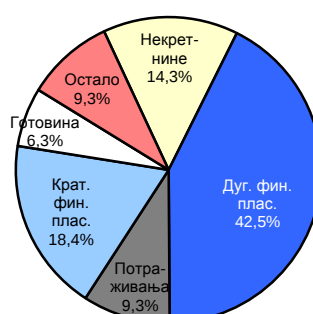
Билансне суме друштава за осигурање на дан 31.12.2013. године
у млн RSD

Извор: Народна банка Србије

Структура активе

У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 31.12.2013. године, 57,9% односи се на сталну имовину (од чега 42,5% на дугорочне финансијске пласмане, а 14,3% на некретнине), док се 42,1% односи на обртну имовину (од чега на краткорочне финансијске пласмане 18,4%, а на потраживања 9,3%).

У поређењу са 2012. годином када је учешће сталне имовине износило 51,7% (од чега је учешће дугорочних финансијских пласмана износило 35,0%, а некретнина 15,4%), а учешће обртне имовине износило 48,3% (од чега краткорочни финансијски пласмани 22,7%, а потраживања 11,9%), може се закључити да дугорочни финансијски пласмани повећавају претежно учешће, бележењем знатног раста по стопи од 27,8% у односу на претходну годину. Истовремено, уочљив је пад учешћа некретнина у оквиру сталне имовине, као и пад учешћа краткорочних финансијских пласмана и потраживања у оквиру обртне имовине.

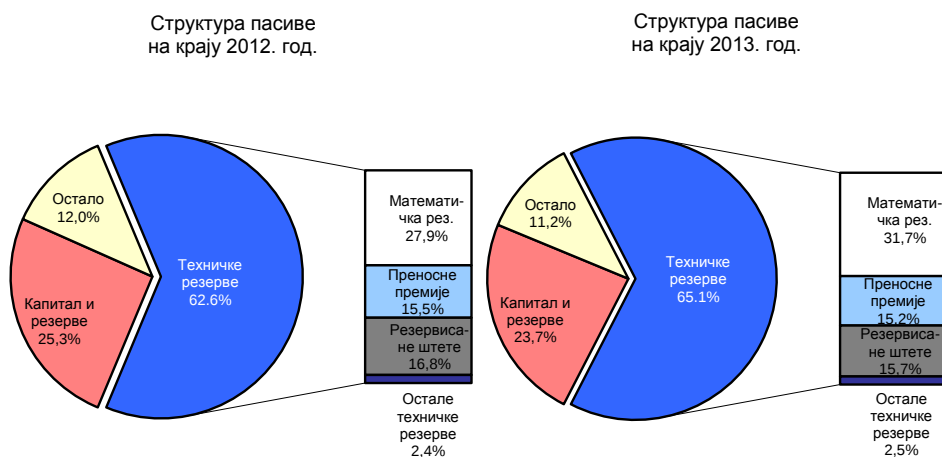
Структура активе
на крају 2012. год.Структура активе
на крају 2013. год.

Извор: Народна банка Србије

Структура пасиве

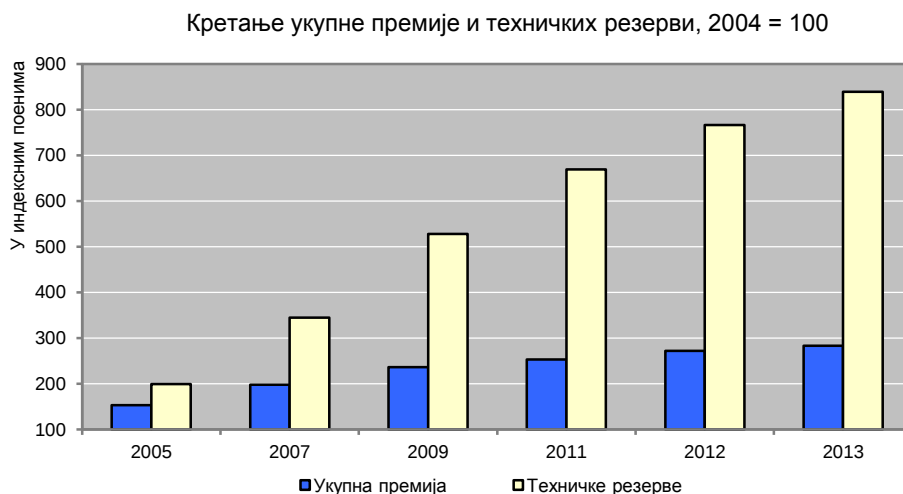
У структури пасиве на дан 31.12.2013. године техничке резерве исказују учешће од 65,1%, а капитал и резерве 23,7%.

Док капитал у износу од 35,0 млрд динара у 2013. години бележи пад по стопи од 1,8%, техничке резерве у посматраном периоду у износу од 96,2 млрд динара бележе раст од 9,4%, при чему је најзначајније учешће у овим резервама имала математичка резерва, са стопом раста у 2013. години од 19,5%.

Извор: Народна банка Србије

Значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања је и кретање техничких резерви и укупне премије. Наредни графикон, у коме је као базна година посматрања 2004. година, говори у прилог знатно бржег раста техничких резерви од укупне премије, што је у великој мери резултат успостављања критеријума за обрачун техничких резерви, прописаних од Народне банке Србије, као и стриктних контрола адекватности издвајања у техничке резерве, што је условило прихватање праксе осигураваача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајнијој мери штите интересе осигураника и корисника осигурања.

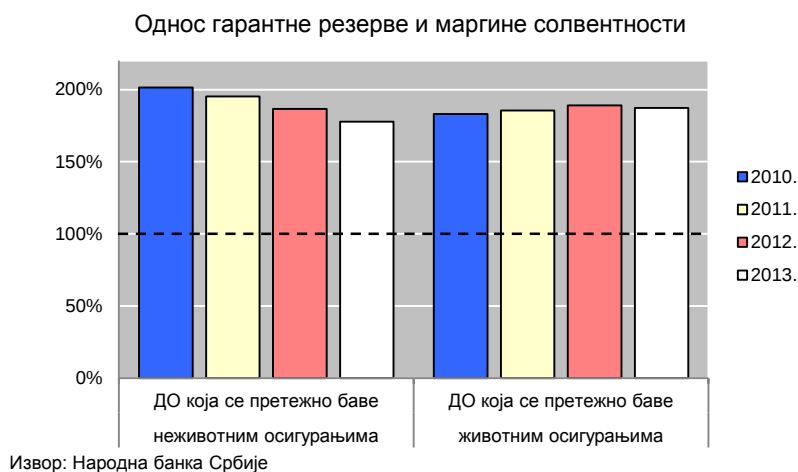

4. Показатељи пословања

4.1. Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 31.12.2013. године у Србији је износила 16,7 млрд динара, а гарантна резерва 29,1 млрд динара. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос **гарантне резерве и маргине солвентности** је износио 177,7%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 187,2%.

Способност друштва да апсорбује ризик неадекватног ценовног нивоа премија, непредвидивих штета и неадекватног преноса ризика у саосигурање и реосигурање и др. (ризик осигурања) мери се, између осталог, и **односом премије у самопридржају и укупног капитала**. За друштва која се баве пословима *неживотних осигурања* премија у самопридржају представља апроксимацију преузетих ризика и треба да буде довољна за исплату штета и накнада из осигурања. У случају да премија није адекватно одмерена, да пренос ризика у саосигурање и реосигурање није извршен адекватно, као и у случају осталих ризика осигуравања, као гарант покрића се користи укупан капитал, односно његови делови.

Однос премије у самопридржају и укупног капитала је у 2013. години на нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* износио 193,9%, док је у 2012. години износио 185,3%. Ова промена је последица раста премије у самопридржају и благог пада капитала друштава за осигурање, уз обезбеђен потребан ниво солвентности код неживотних осигурања.

Однос укупног капитала и техничких резерви друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* смањен је на 28,5% у 2013. години, док је у 2012. години износио 33,0%. Смањење показатеља је резултат значајног раста математичке резерве.

Вредност наведеног односа у 2013. години указује на постојање „резерве“ од 28,53% за случај неадекватно одмерених преузетих ризика ових друштава (за које у животним осигурањима техничке резерве представљају добру апроксимацију).

4.2. Квалитет имовине

Посматрано према **учешћу нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања у укупној активи** друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*, које у 2012. и 2013. години респективно износи 35,0% и 30,0%, уочава се пад наведених облика улагања у структури активе у 2013. години.

Код друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* наведено учешће је смањено са 4,3% у 2012. години на 3,8% у 2013. години. На промену вредности овог показатеља у 2013. години у односу на 2012. годину утицао је раст укупне активе.

Поред способности друштва да обрачун премија буде на нивоу довољном за накнаду штета, неопходно је обезбедити и њену наплату. У супротном, осигуравач се може суочити са проблемом немогућности извршења својих обавеза према осигураницима.

Однос потраживања за премију и укупне уговорене премије на нивоу свих друштава која су се претежно бавила *неживотним осигурањима* је смањен са 14,2% у 2012. години на 10,3% у 2013. години, што је последица пада потраживања за премију.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* учешће потраживања у укупној уговореној премији је смањено са 3,9% у 2012. години на 3,6% у 2013. години.

4.3. Покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive

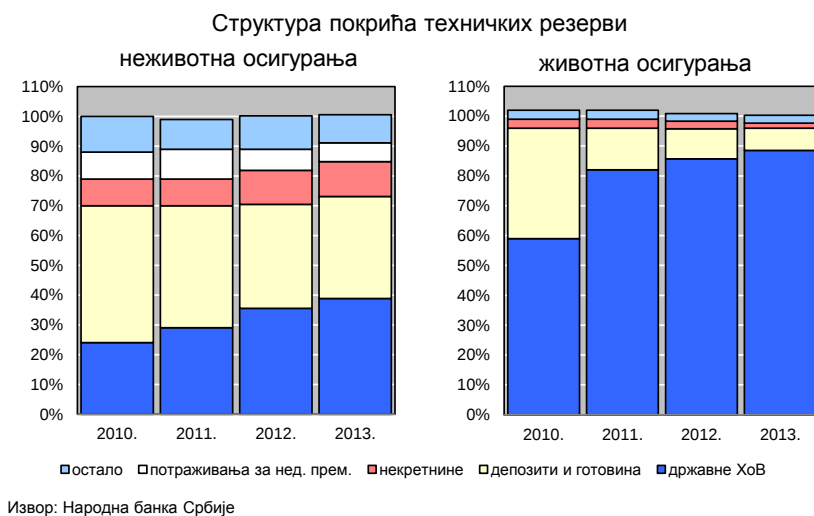
У циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета, није довољно само формирање адекватног нивоа техничких резерви, већ и њихово улагање на начин који обезбеђује измирење преузетих обавеза у целини и у року како у садашњем, тако и у будућем периоду. Да би било способно да одговори својим обавезама, друштво је дужно да средства пласира на начин да води рачуна о профилу ризика и лимитима толеранције ризика (квалитативним и квантитативним), применом својих стратегија и политика за управљање ризицима пласмана средстава.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2013. години остварено је потпуно покриће техничких резерви. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава за осигурање покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у 2013. години износи 100,6%, док је у 2012. години износила 100,2%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима aktive у 2013. години износи 100,3%, док је у 2012. години износила 100,9%.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у 2013. години највећим делом биле су покривене државним хартијама од вредности са 38,9%, депоновањем код банака са 19,7%, готовином са 14,5%, инвестиционим некретнинама са 11,7% и потраживањима за недоспеле премије са 6,3%.

У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у државне хартије од вредности са 88,5%, а затим следи депоновање код банака са 5,2%.

4.4. Реосигурање

Реосигурањем и саосигурањем се врши тзв. изравнавање ризика и заштита осигураваача од великих или масовних штета, које могу угрозити пословање друштва. За део ризика који остане у самопридржају друштва, као апсорбер за неочекиване догађаје и неадекватан ценовни ниво премије служи његов капитал.

Удео меродавне премије у самопридржају у меродавној укупној премији указује на обим пренетих ризика у реосигурање и саосигурање. Посматрано у односу на 2012. годину овај показатељ у 2013. години је скоро непромењен и износи 85,2% у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања*.

Посматрано по врстама осигурања проценат преноса ризика у реосигурање највећи је у осигурању од одговорности због употребе ваздухоплова и осигурању ваздухоплова иза којих следе осигурање трошкова правне заштите, осигурање од опште одговорности, осигурање робе у превозу, осигурање имовине, осигурање јемства, остала осигурања имовине, осигурање шинских возила и осигурање финансијских губитака, што одговара природи посла тих врста осигурања и обиму преузетих ризика.

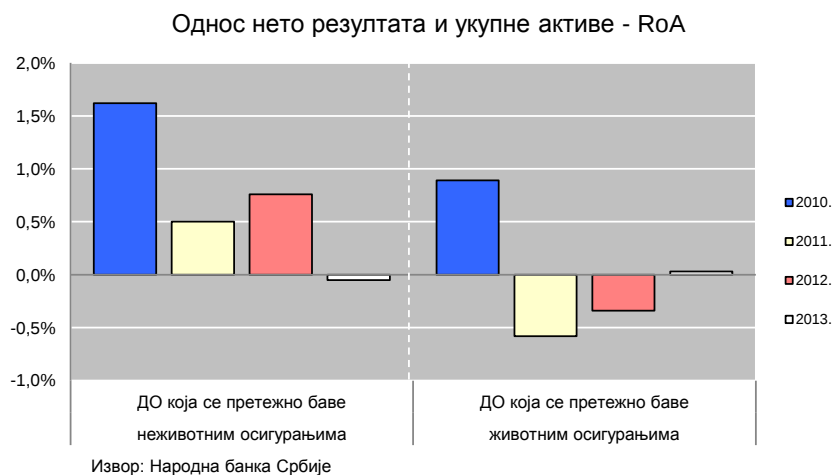
У друштвима која се претежно баве *животним осигурањем* овај показатељ у наведеном периоду креће се око 98%. Високе вредности овог показатеља у овим друштвима узрокована је преносом ризико дела премије у реосигурање, док

штедни (као знатни већи део премије у животним осигурањима) остаје у портфељу осигураваача.

4.5. Профитабилност

Меродавни технички резултат у самопридржају (однос меродавних штета у самопридржају и меродавне техничке премије у самопридржају) за сектор осигурања у Србији, као индикатор политике цена и адекватности, односно довољности премија за измирење обавеза по основу уговора о осигурању и адекватности преноса ризика у реосигурање и саосигурање у 2013. години је задовољавајући и износи 70,4 %, што је мање у односу на 2012. годину кад је износио 71,4%.

Однос нето резултата и укупне активе (ROA) као мера приноса на укупну активу, оствареног ангажовањем средстава у пословима осигуравања, инвестирања и др. у 2013. години, први пут од 2004. године, бележи негативну вредност у друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* и износи -0,05%, што је погоршање у поређењу са 2012. годином кад је износила 0,76%. Наведено погоршање је последица негативног нето резултата. У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* однос нето резултата и укупне активе након негативних вредности у 2011. и 2012. години (-0,58% и -0,34%, респективно), у 2013. години поново добија позитиван предзнак и износи 0,03%.

Посматрано укупно за сва друштва у Србији која се баве пословима осигурања остварен је негативан нето резултат и негативан принос на укупну активу друштава од -0,04%.

4.6. Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2012. години износио 103,4%, а у 2013. години 91,8 %.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза је у 2012. години износио 343,9%, а у 2013. години 393,0%.

Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза у друштвима која се претежно баве пословима животних осигурања, и недовољност у друштвима која се претежно баве пословима неживотних осигурања.

5. Закључак

Из упоредних показатеља за 2013. годину и претходну годину, може се закључити да је досадашњи тренд развоја тржишта осигурања успорен. Издавајају се следеће промене у 2013. години:

- остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 5,2% и она износи 147,8 млрд динара;
- остварено је смањење капитала од 1,8% и он износи 35,0 млрд динара;
- остварено је повећање техничких резерви од 9,4% и њихова потпуна покривеност како у животним, тако и у неживотним осигурањима;
- повећано је учешће пласмана у хартије од вредности и инструменте тржишта новца које издаје држава;

- укупна премија је достигла ниво од 64,0 млрд динара, уз стопу раста од 4,2%;
- учешће неживотних осигурања од 78,0% у укупној премији је, уз перманентно смањивање, и даље доминантно. Премија неживотних осигурања бележи раст од 0,7%, при чему осигурања од одговорности због употребе моторних возила и имовинска осигурања бележе раст, а осигурање моторних возила – каско бележи пад;
- животна осигурања повећавају учешће у укупној премији са 19,3% на 22,0%;
- концентрација на тржишту мерена *Herfindahl Hirschman*-овим индексом је умерена;
- број друштава за осигурање од 28 остао је непромењен, уз смањење броја запослених на 11.293 по стопи од -1,0%.

Кључне области којима би друштва требало да се баве су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерних контрола, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.

Посебно треба истаћи важност доследног поштовања прописа из области обавезног осигурања у саобраћају, нарочито у погледу ажурности у исплати штета, трошкова спровођења осигурања и примени бонус-малус система.

Такође, ту су и едукација и припрема за имплементацију новог методолошког оквира за управљање ризицима, *Solvency II*. Наиме, адекватно управљање ризицима од кључног је значаја за успешност пословања осигураваача. Управо то је и суштина директиве *Solvency II*, према којој се од осигураваача захтева сагледавање и квантификовање свих врста ризика којима су изложени у свом пословању, као и ефикасније управљање овим ризицима. Она уводи софистицираније захтеве солвентности у циљу обезбеђења довољног капитала за ризике којима су друштва за осигурање изложена. Планирана примена захтева директиве, према нацрту новог Закона о осигурању у Србији је од уласка у ЕУ.